

MRF 2025.90

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 28. maj 2025, j.nr. 23/06652

Stadfæstet påbud efter jordforureningslovens § 40 om undersøgelse af pesticidforurening på ejendom, hvor der siden 1946 var drevet maskinstation, og som E havde overtaget i 1985, da det ikke kunne udelukkes, at forurening med nogle af de 50 fundne pesticidstoffer skyldtes forurening i den periode, hvor E havde drevet maskinstation, og da E alene skulle fremlægge et forslag til undersøgelser, hvormed der forudgående kunne foretages en proportionalitetsvurdering af undersøgelsens omfang.

På en ejendom på Bogø, hvor der siden 1946 havde været drevet landbrug og maskinstation, gennemførte Region Sjælland i 2016 en forureningsundersøgelse, der viste punktforurening med overskridelse af grundvandskvalitetskriteriet for 50 forskellige aktivstoffer af pesticider eller nedbrydningsprodukter heraf. Ejendommens nuværende ejer E, havde overtaget ejendommen fra sine forældre i 1985. Af de 50 konstaterede aktivstoffer havde midlerne Imidacloprid, Tebuconazol, Azoxystrobin og Bromoxynil været på markedet siden 1992 og var fortsat anvendt i 2020 og midlerne Epoxiconazol og Boscalid været introduceret på markedet i 2003 henholdsvis 2006. Med afgørelse af 25. april 2023 meddelte Vordingborg Kommune E påbud om at udarbejde oplæg til gennemførelse af undersøgelse af den konstaterede jordforurening med henvisning til, at det ikke kunne udelukkes, at der efterfølgende kunne meddeles påbud om at foretage oprensning af i hvert fald de aktivstoffer, som var introduceret på markedet efter 2001. Afgørelsen blev påklaget af E, der gjorde gældende, at jordforureningen var sket siden 1946, og den del, der var opstået efter 2001, udgjorde en ubetydelig andel, og at der efter jordforureningslovens § 43, stk. 2, ikke kan meddeles påbud til E, når kun en ubetydelig del af forureningen kan henføres til E. Miljø- og Fødevareklagenævnet (formanden) tog alene stilling til, om E kunne anses for forurener og rette påbudsadressat efter jordforureningslovens § 40, idet der kun kan meddeles påbud efter § 40, hvis en del af forureningen er sket senere end den 1. januar 1992, og det ikke på forhånd kan udelukkes, at der kan meddeles påbud om oprydning af forureningen, jf. MAD 2018.194 Mfk, hvor det efter § 42 er en forudsætning, at den væsentligste

del af forureningen er sket efter den 1. januar 2001. Nævnet lagde til grund, at der vedrørende Epoxiconazol og Boscalid var tale om midler introduceret på markedet efter den 1. januar 2001 og at jordforureningen måtte antages at være en følge af aktiviteter forbundet med maskinstationen. Endvidere lagde nævnet til grund, at der var tale om en række punktforureninger, og der dermed ikke forelå en samlet forurening, men om en række sammenblandede forureninger, hvorfor det ikke kunne udelukkes, at undersøgelse af jordforureningen kunne afdække, at der ville kunne meddeles påbud til E om at foretage oprensning af hele eller dele af den konstaterede jordforurening. Nævnet bemærkede i forlængelse heraf, at hvis der ved en eventuel efterfølgende fjernelse af en nyere forurening på E's ejendom også fjernes dele af en ældre forurening, forhindrer dette ikke et oprensningspåbud, hvis dette kan begrundes med en konkret risiko- og proportionalitetsvurdering, men at udgangspunkt må fraviges, hvis den ældre forurening efter sin karakter medfører, at udgifterne til oprensningen af den nyere forurening ikke kommer til at stå i et rimeligt forhold til den miljø- eller sundhedsmæssige risiko, der er forbundet med at efterlade den nyere forurening på ejendommen, og at kommunen har pligt til at undgå, at undersøgelsespåbuddet bliver uforholdsmæssigt dyrt i forhold til omfanget og arten af den forurening, som klager antages at have givet anledning til. Afslutningsvis bemærkede nævnet, at det påklagede påbud omfatter 'hele forureningen' på E's ejendom, men at E skulle udarbejde et oplæg, der beskriver og begrundes de valgte undersøgelser, hvor E ikke er forpligtet til at undersøge pesticider, som efter de historiske oplysninger ikke kan henføres til E.

Kommentar: Selv om der er tale om pesticidforurening fra landbrugsmæssige aktiviteter, er forureningen ikke undtaget som almindelig landbrugsmæssig anvendelse efter jordforureningslovens § 2, da der er tale om en række punktforureninger med pesticider på en ejendom, hvor der siden 1946 har

været drevet maskinstation. Det er derimod noget vanskeligt at følge nævnets begrundelse for at afvise, at jordforureningslovens § 43 finder anvendelse, når nævnet anfører, at ”der ikke er tale om én samlet forurening på Ejendommen. De undersøgelser, der allerede er udført, peger således på, at der er tale om flere forskellige forureninger med forskellige pesticidstoffer, der har været anvendt på forskellige tidspunkter i forbindelse med aktiviteterne på Ejendommen. Der er således i stedet tale om sammenblandede forureninger”. Hertil må kort anføres, at det tydeligt fremgår af afgørelsen, at der er tale om flere punktforureninger, men det fremgår samtidig, at hver af punktforureningerne omfatter flere pesticider, og at ikke alle punktforureninger omfatter pesticider, som E kan have brugt. Efter nævnets afgørelse må E selv finde ud af, hvilke punktforureninger der kan henføres til E, og som E skal foreslå afværgeforanstaltninger for. Det sidste rejser et yderligere problem, da det for de punktforureninger, hvor E kan have bidraget til forureningen, i alle tilfælde må lægges til grund, at en del af forureningen ikke hidrører fra E, men fra aktiviteter før E overtog ejendommen og driften af maskinstationen. Den omstændighed, at de tidligere ejere og operatører var E's forældre, kan ikke i sig selv forpligte E. Men det har den logiske konsekvens ved 'sammenblandede forureninger', at påbud må meddeles til hver af forurenerne. Da det ikke længere er muligt at meddele påbud til E's forældre, er det i stedet regionen, der må betale for undersøgelse af forurening med de pesticider, som ikke kan henføres til E, hvorfor et undersøgelsespåbuds gyldighed må være afhængigt af, at regionen vil påtage sig denne del af udgiften, jf. ligeledes MAD 2013.1982 Nmk og MAD 2013.3285 Nmk. Hvis nævnet vil forlade denne praksis, skylder nævnet en forklaring, og da de to ovennævnte afgørelser var baseret på en meget klar lovbemærkning, er det noget vanskeligt at se, hvordan nævnet kan nå frem til en stadfæstelse. Det kan ganske vist anføres, at nævnet i **MRF 2021.233 Mfk** om undersøgelsespåbud vedrørende en forurening, der kun for en del kunne henføres til nuværende operatør, valgte at afgrænse undersøgelsespåbuddet, så det ikke omfattede en række stoffer, fordi der ikke kunne meddeles påbud til påbudsadressaten vedrørende disse stoffer. I ovenstående sag har nævnet så placeret sig mellem to stole, hvor den nuværende driftsher E pålægges nogle undersøgelsesudgifter, men uden at påbuddet afgrænses til de pesticider, som E havde brugt, men med mulighed for, at E selv kan foretage denne afgrænsning. Medmindre undersøgelsen måtte vise, at de nyere stoffer, som E har anvendt, frembyder en væsentlig forureningsrisiko, selv om de øvrige gamle pesticider ikke fjernes, vil et oprensningsspåbud ikke kunne meddeles efter nævnets afgørelse. Det bemærkes, at det fremgår af Miljø- og Fødevarerklagenævnets afgørelsesportal, at afgørelsen er blevet indbragt for domstolene (sag BS-58808/2025-NYK). Se tillige **MRF 2025.85 Mfk** om PFAS-forurening.



Stadfæstelse af påbud om supplerende undersøgelse af jord- og grundvandsforurening med pesticider i Vordingborg Kommune

Sag: 23/06652

Dato: 28. maj 2025

Miljø- og Fødevareklagenævnet har truffet afgørelse efter jordforureningslovens § 40, jf. § 77, stk. 1, nr. 1.^[1]

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Vordingborg Kommunes afgørelse af 25. april 2023 om påbud om supplerende undersøgelse af jord- og grundvandsforurening med pesticider på matr.nr. [Matrikelnummer 1] på adressen [Adresse 1], 4793 Bogø By.

Vordingborg Kommune fastsætter en ny frist for påbuddets efterkommelse.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales ikke.

Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse er endelig og kan ikke indbringes for anden administrativ myndighed, jf. § 17, stk. 1, i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet^[2] og gebyrbekendtgørelsens § 2, stk. 6.^[3] Eventuel retssag til prøvelse af afgørelsen skal være anlagt inden 12 måneder, jf. jordforureningslovens § 87, stk. 1.

Afgørelsen er truffet af formanden på nævnets vegne, jf. § 8 i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet.

1. Klagen til Miljø- og Fødevareklagenævnet

Afgørelsen er den 23. maj 2023 påklaget til Miljø- og Fødevareklagenævnet af ejendommens ejer, der er repræsenteret ved konsulent.

Klager har efterfølgende den 30. juni 2023 fremsendt uddybende bemærkninger til klagen.

Klager har anført, at klager ikke er ansvarlig for den forurening, der er sket før 1985, og at der således er flere forurenere. Efter klagers opfattelse er forholdet dermed omfattet af jordforureningslovens § 43, som sigter på den samlede forurening, der stammer fra flere forskellige virksomheders drift på samme ejendom. Vordingborg Kommune bør derfor ifølge klager overveje, i hvilket omfang klager er årsag til forureningen, idet der i henhold til jordforureningslovens § 43, stk. 2, ikke kan meddeles påbud til en forurener, hvis det må antages, at kun en ubetydelig andel af forureningen kan henføres til denne forurener.

Klager har desuden anført en række betragtninger om, at der i et forudgående påbud, der efterfølgende blev berigtiget, var angivet forkert klagevejledning og søgsmålsfrist.

2. Sagens oplysninger

2.1 Sagens forhistorie

Som led i Region Sjællands program for kortlægning af forurenende aktiviteter gennemførte regionen i 2016 en indledende forureningsundersøgelse på matr.nr. [Matrikelnummer 1] på adressen [Adresse 1], 4793 Bogø (herefter "Ejendommen") med henblik på at undersøge, om Ejendommen var forurennet som følge af anvendelsen til maskinstation (en vidensniveau 2 undersøgelse efter jordforureningsloven).[4] Ved undersøgelsen blev der udført fem filtersatte boringer. Undersøgelsen viste, at Ejendommen var forurennet med pesticider og oliestoffer på et niveau, som overskred Miljøstyrelsens grundvandskvalitetskriterier.

Region Sjælland gennemførte herefter i 2019 en supplerende forureningsundersøgelse med henblik på at afklare, om der på Ejendommen var pesticidforurening, der udgjorde en risiko for grundvandsressourcen. Der blev i den forbindelse udført 18 filtersatte boringer og foretaget analyser af 23 vandprøver. Ved undersøgelserne blev der påvist forurening over Miljøstyrelsens

grundvandskvalitetskriterier i alle de udførte boringer. Undersøgelserne blev afleveret i en undersøgelsesrapport dateret 12. december 2019. Rapporten indeholder følgende oplysninger om Ejendommens anvendelse:

"4.1 Maskinstation

Ejendommen er nuværende ejers fødested, som dengang var en gård. I 1974 er der sket en udstykning på den del af ejendommen, der bliver anvendt til maskinstation. Maskinstationens påbegyndelse er lidt uvis, men starter omkring 1962. Maskinstationer skulle ikke anmeldes før 1974. Gården blev efterfølgende revet ned og den nuværende bygning opført. Maskinstationen er beliggende midt i et sommerhuskvarter.

Da der lå en gård, var der en brønd på ejendommen (etableret før 1900), hvor der i dag er maskinhal. Brønden, der var bygget af mursten, blev fyldt op med grus, og der blev støbt betongulv hen over den sløjfede brønd.

Ejendommen har været anvendt til maskinstation, og grundejerne har behandlet jorden for dem selv og andre gårdejere (ca. 200 ha årligt) i området og kørt snerydning o.l. Pesticider har været oplagret i rum med betongulv. Opblanding og påfyldning af sprøjtemidler foregår ved maskinstationen på påfyldningspladsen, eventuel rensning og gennemskylning foregår i den nysprøjtede mark. Der har været en fyldplads (oplag) på ubefæstet areal med ukendt placering. Tidligere blev emballage brændt på grunden på forskellige steder. Nu bliver den afleveret til kommunal modtageplads. Der har formodentligt været oplag flere steder på ejendommen.

Ifølge oplysninger har der ikke været en fungerende kloak siden 1960'erne, hvor den blev gravet i stykker. Det forventes dog, at kloakken er blevet nyetableret i forbindelse med den nybyggede maskinstation. Der er dog ingen oplysninger i sagen om dette. Der er stadig indlagt vand, og kloakker står åbne i bygningen. Maskiner bliver dog ikke vasket af på ejendommen ifølge grundejer. I et enkelt rum stod der vand på gulvet.

Ved virksomhedstilsyn i 1993 er der udlejning af landbrugsmaskiner. Der er to traktorer, en gravemaskine, en mejetærsker og diverse redskaber. Farligt affald består af ca. 150 l spildolie og 7-10 oliefiltre årligt. Spildolie opbevares i en 200 l tromle med spuns. Olien afbrændes i fastbrændselsfyr med ukendt placering. Oliefiltre afleveres i den kommunale indsamlingsordning.

4.2 Mødding

På maskinstationen findes en gammel mødding, som stammer fra den oprindelige gård på stedet. I forbindelse med at gården er nedlagt og maskinstationen opført, blev møddingen fyldt op med sten, og fungerer dermed som faskine for forurening, som spredes i området.

En mødding er et sted, hvor ekskrementer og udmuget halm fra gårdens husdyrbestand blev ophobet. Ofte endte affald i al almindelighed, rester fra skyllede pesticidspande eller brugte pesticidspande også på møddingen.

Møddinger er desuden tidligere anvendt til bortskaffelse og fermentering af husholdningsaffald fra de enkelte landbrug. Desuden kan møddingspladser være anvendt til afbrænding af affald, herunder pesticidbeholdere.

Møddingen består af fæces fra dyrene på landbruget samt halm, der er anvendt til strøelse hos dyrene. Der kan være pesticidrester i fæces efter dyrenes indtag af afgrøder med pesticider samt i halmen, der kan være dyrket på arealer, hvor der er anvendt pesticider.

Møddingen findes hyppigt ved siden af ajlebeholderen på bagsiden af stalden. Pga. møddingens anvendelse, hvor pesticidrester har kunnet ophobe sig, udgør den en risiko overfor grundvandsressourcen.

4.3 Vaskeplads

Maskinstationen har vaske- og påfyldningsplads sydvest for kornlageret. På vaskepladsen er der adgang til vandforsyning. Vaskepladsen har dermed været placeret ved en indlagt vandhane eller helt oprindeligt med gårdens brønd. Her blev sprøjter og andet udstyr fyldt og rengjort. Pesticidrester blev dermed også tømt ud her.

Desuden kan spild fra dunke under påfyldning udgøre en forureningsrisiko.

Vaskepladser kan udgøre en risiko overfor grundvandsressourcen.

4.4 Oplagsplads / giftrum

Maskinstationen har to rum, hvor der gennem tiden har været opbevaret pesticider, hhv. et rum sydvest for den store maskinhal og et rum nordvest for maskinhallen. Hvis emballagen har været utæt, kan pesticid sive ned i jorden under. Opbevaringsrum kan derfor udgøre en risiko overfor grundvandsressourcen."

Om vurderingen af analyseresultaterne fremgår følgende af rapporten:

"Der er påvist forurening over Miljøstyrelsens grundvandskvalitetskriterier i alle udførte boringer på ejendommen og græsplænen syd for.

De mest dominerende fundne stoffer (disphenyl-chloridazon, methyl-desphenylchloridazon, BAM, Hydroxyatrazin og bentazon) har ifølge regionens arbejdsværktøj været anvendt til traditionelle landbrugsafgrøder, og generel ukrudtsbekæmpelse og i høj grad til afgrøder i et gartneri, så som jordbær, ærter, majs, kartofler, løg og frugttræer og buske.

Kort opsummeret er det mest dominerende pesticid på ejendommen disphenyl-chloridazon, som er påvist i samtlige boringer på ejendommen i større og mindre koncentrationer. De højeste koncentrationer er truffet på den sydvestlige side af gårdens facade, hvor de fleste aktiviteter er udført – påfyldningsplads / kornlager, rum til diverse oplag/værksted og pesticidlager. Disphenyl-chloridazon er truffet i både det overfladenære og dybe grundvandsmagasin, og breder sig formentlig ind på naboejendommene. Derudover er der i boringerne truffet høje koncentrationer af bl.a. hydroxyatrazin og saccharin omkring møddingen, og i alt er 61 forskellige pesticider påvist i grundvandet på ejendommen.

Der er fundet et indhold på 53 µg/l hydroxyatrazin omkring møddingen i det terrænnære grundvandsmagasin i boring B3. Der er ikke påvist hydroxyatrazin i de omkringliggende boringer (B101-B104), hvilket formentlig skyldes, at de er filtersat markant dybere.

Chloridazon-desphenyl er påvist i samtlige boringer på ejendommen. Pesticidet er ikke afgrænset horisontalt og spreder sig formentlig ind under nabogrundene. De højeste koncentrationer er observeret i boringerne B107, B108, B118 og B119 op til 46 µg/l, hvilket er 460 gange over grundvandskvalitetskriteriet. Boringerne ligger langs maskinstationens sydvestlige facade, hvor der tidligere har været kornlager og rum til diverse oplag/værksted og pesticidlager.

Vertikalt ses der en afgrænsning, idet det påviste indhold af chloridazon-desphenyl er noget lavere i det underliggende sandlag 12-15 m u.t. i boringerne B103, B106 og B109 på mellem 1,7-2,8 µg/l, hvilket er en overskridelse på 17-28 gange Miljøstyrelsens grundvandskvalitetskriterium, se bilag 8.

Der er påvist bentazon i boringerne (B2, B105, B106, B107, B118) omkring kornlageret/påfyldningspladsen i koncentrationer op til 4,6 µg/l, hvilket er en overskridelse af grundvandskvalitetskriteriet på 46 gange. Indholdet er størst i de

dybere borer. Bentazon er også påvist i det øverste grundvandsmagasin i boring B3 ved møddingpladsen med en koncentration på 15 µg/l, hvilket er en overskridelse af grundvandskvalitetskriteriet på 150 gange. Der er ikke påvist bentazon i de omkringliggende dybe borer på møddingpladsen. Kilden til bentazonforureningen vurderes at kunne være fra både påfyldningspladsen og området den tidligere mødding. Bentazon har været brugt til konventionelle landbrugsafgrøder siden 1974.

Grundvandet omkring det nuværende pesticidlager er forurenet med et mix af pesticider i borerne B5 og B110, som bl.a. boscalid, BAM og metyldesphenyl-chloridazon. Det højeste målte pesticid i området er chloridazon-desphenyl med koncentrationer op til 6,9 µg/l, hvilket er en overskridelse af grundvandskvalitetskriteriet på 69 gange.

Der er påvist saccharin i flere borer og højst på marken syd for maskinstationen. Saccharin kan være nedbrydningsprodukt af triazinamin. Det er ikke påvist på ejendommen. Overvejende sandsynligt er det derfor, at saccharin stammer fra svinefoder og dermed gyllen, som spredes på marken, eller evt. fra den tidligere møddingsplads."

Primo 2022 udførte Region Sjælland endnu en forureningsundersøgelse på Ejendommen. Ved undersøgelsen blev der udført tre filtersatte borer med henblik på at estimere den horisontale forureningsflux med pesticider i det øvre grundvand. Fra hver boring blev der udtaget en vandprøve og der blev udført slugtest i alle tre borer. Undersøgelsen blev afrapporteret i en undersøgelsesrapport dateret 3. marts 2022. Følgende fremgår af rapportens konklusion:

"Undersøgelserne har vist, at der påvist forurening over Miljøstyrelsens grundvandskvalitetskriterier i alle de udførte borer på ejendommen. De højeste koncentrationer af sum af pesticider er påvist i det terrænnære sekundære grundvand, hvor der i 2016 blev påvist sum pesticider i en koncentration på 102 µg/l. I grundvandet i det underliggende sandlag er der påvist sum pesticider i koncentrationer op til 6,4 µg/l. Det er desphenyl-chloridazon som er det pesticid som er påvist i de højeste koncentrationer. Desphenyl-chloridazon er et nedbrydningsprodukt af chloridazon og har været anvendt i roedyrkningen i årene 1960-1996."

Vordingborg Kommune udarbejdede herefter den 23. juni 2022 et notat indeholdende kommunens vurdering af, dels om der var tale om en

punktkildeforurening og dels om der var påbudsmuligheder. Notatet blev sidenhen tilrettet den 30. juni 2022. I det tilrettede notat fremhævede kommunen bl.a. følgende i forhold til resultaterne af forureningsundersøgelserne:

"Fund af pesticider

DGE's undersøgelser, afrapporteret til Region Sjælland i december 2019 har fundet spor af 61 forskellige pesticidstoffer i vandprøver fra de filtersatte boringer på ejendommen.

Undersøgelsesrapporten er suppleret med GEOs undersøgelser afrapporteret i marts 2022.

Undersøgelserne viser at 50 forskellige aktivstoffer og/eller metabolitter/nedbrydningsprodukter af disse, findes i koncentrationer, der overskrider Miljøstyrelsens grundvandskvalitetskriterier med helt op til en faktor 530. Endvidere ses ret omfattende overskridelser af grænseværdien for sum af pesticider

[...]

For disse 50 stoffer viser data at:

- Der er 26 forskellige aktivstoffer/moderstoffer. De resterende 22 stoffer er metabolitter/nedbrydningsprodukter af disse aktivstoffer, og to stoffer stammer fra urenheder.
- Alle de fundne aktivstoffer har været på markedet i virksomhedens registreringsperiode (fra 1985 og frem).
- Alle stoffer har været brugt/bruges i forbindelse med jordbrugsmæssig drift – herunder drift af maskinstationer, der udfører sprøjteopgaver.
- 15 aktivstoffer var stadig i salg i 2020 jf. Miljøstyrelsen bekæmpelsesmiddelstatistik, og formodentlig også derefter, men kommunen har ikke nyere data, heraf har 5 stoffer været tilgængelige også til privat brug (haver m.m.).
- 12 aktivstoffer er først taget i brug i 1981 eller derefter. Det er efter at hele nærområdet er blevet udstykket til sommerhusområde og bebygget (omkring 1979 – 80). Det vil sige efter at området ikke længere påvirket af

almindelige jordbrugsmæssig drift. Heraf er 3 stoffer også tilgængelig for privat brug.

- 10 aktivstoffer først taget i brug efter [Virksomhed 1] blev CVR-registreret i 1985. Heraf er 3 stoffer også tilgængelig for privat brug.
- To aktivstoffer er først taget i brug efter år 2000. Det er Epoxiconazol (tirasol) i 2003, og Boscalid (carboxamid) i 2006. Ingen af dem er til privat brug. Se kortbilag 1 for udbredelse.
- I samtlige boringer (23 stk.) er der overskridelser for enkeltstoffer. De værste eksempler er boring B107, B108, B118 og B119, der alle har kraftige overskridelser for stoffet desphenyl-chloridazon på hhv. faktor 460, 210, 240 og 100 gange grundvandskvalitetskriteriet. Et andet eksempel er boring B3 hvor stoffet bentazon overskrider med en faktor 150 og stoffet hydroxyatrazin med en faktor 530.
- I samtlige boringer (25 stk.) er der endvidere overskridelser for sum af sprøjtemidler, også her med meget kraftige overskridelser imellem. Se kortbilag 2 for placeringer i forhold til størrelse af overskridelse."

I notatet konkluderede kommunen herudover bl.a. følgende i forhold til forureningen:

"Det antal stoffer og den koncentration de findes i indikerer, at der ikke er tale om en påvirkning ved almindelig jordbrugsmæssig drift af arealet, eller de arealer der er i umiddelbar nærhed af ejendommen.

Denne vurdering underbygges yderligere af, at 12 af de fundne stoffer først er taget i brug efter at hele nærområdet blev udstykket til sommerhusområde og efterfølgende bebygget (omkring 1979 – 80). Det vil sige, at området ikke har været påvirket af almindelige jordbrugsmæssig drift fra 1980 og frem til i dag. Kun 3 af disse 12 stoffer har også været tilgængelige for privat brug (have, indkørsler).

På kortbilag 1 er vist oversigt over i hvilke boringer, der er fundet stoffer taget i brug efter år 2000 – Boscalid og Epoxiconazol. Det ses at samtlige boringer hvor der er fundet disse "nye" stoffer ligger tæt på bygningen, og ved eksempelvis påfyldnings-/vaskeplads, oplagsrum/værksted – se kortbilag 1 for flere detaljer. Tilsvarende ligger boringer, hvori der kun er målt stoffer der kan være taget i brug før 1981, længere væk fra bygningen ud mod randen af undersøgelsesområdet. De "nye" stoffer, kan ganske enkelt ikke optræde i de koncentrationer på de fundne placeringer som følge af almindelig jordbrugsmæssig drift. Det er en klar punktkilde.

På kortbilag 2 er vist oversigt over boringer i forhold til sum af indhold af sprøjtemidler.

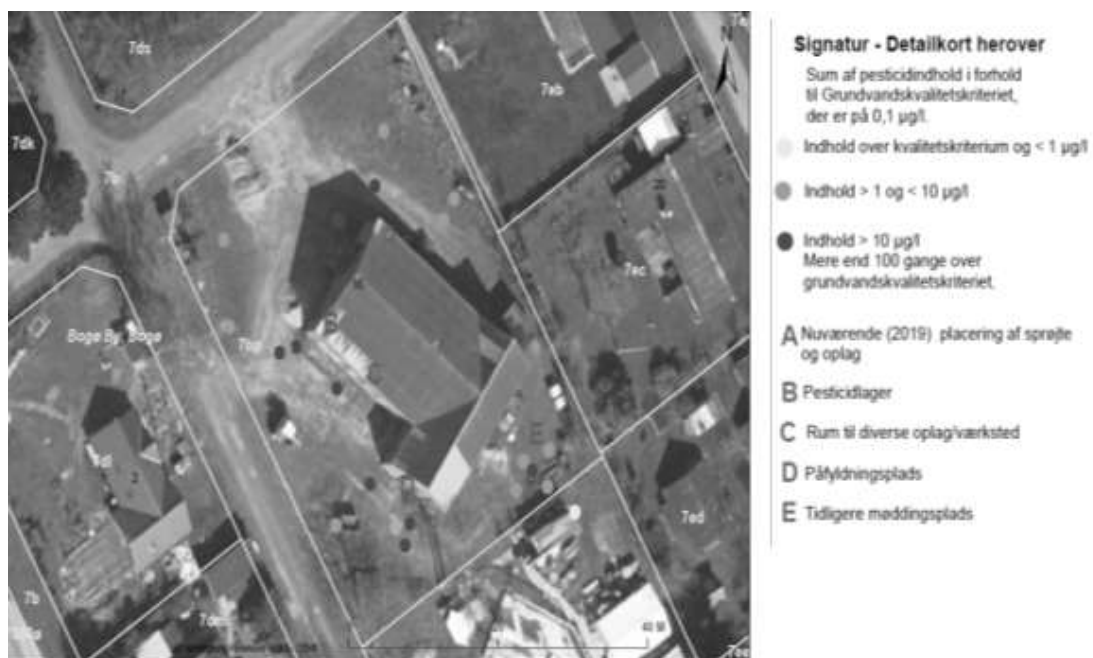
Det ses at der ikke er en eneste boring uden overskridelse af grundvandskvalitetskriteriet, der er på 0,1 µg/l. Af de 25 viste boringer har 11 stk. (44%) et indhold, der overskrider grundvandskvalitetskriteriet med en faktor 100 eller derover. 13 boringer (52%) har et indhold, der overskrider grundvandskvalitetskriteriet med en faktor på mellem 10 og 99 gange. En enkelt boring (4%) overskrider "kun" kvalitetskriteriet med en faktor under 10 gange. Ingen boringer har et indhold af sprøjtemidler, der ligger under kvalitetskriteriet for grundvand.

Vordingborg kommune vurderer på baggrund af ovenstående, at der er tale om en punktkildeforurening med pesticider på ejendommen [Adresse 1], 4793 Bogø By, og at årsagen er aktiviteterne på ejendommen herunder oplag, transport, håndtering og brug af pesticider og sprøjtesystemer."

Notatet indeholder følgende kortbilag 1, hvor de grønne prikker er boringer, hvor der kun er fundet stoffer, der er taget i brug før 1985, de orange prikker er boringer, hvor der er fundet stoffer, der er taget i brug i perioden fra 1985 til og med 2000, samt hvor der tillige er fundet ældre stoffer, og de røde prikker er boringer, hvor der er fundet stoffer, der er taget i brug fra og med 2001, samt hvor der tillige er fundet ældre stoffer.



Notatet indeholder desuden følgende kortbilag 2, der skitserer summen af pesticidindholdet i forhold til grundvandskvalitetskriteriet (0,1 µg/l).



Af notatet fremgår desuden følgende om Vordingborg Kommunes vurdering af påbudsmulighederne:

"Ansvarlig forurener"

Begrebet ansvarlig forurening defineres i jordforureningslovens § 41 stk. 3 hvor der bl.a. står:

"Den, der i erhvervsmæssigt eller offentligt øjemed driver eller drev den virksomhed eller anvender eller anvendte det anlæg, hvorfra forureningen hidrører. Forureningen eller en del heraf skal være sket i den pågældende driftsperiode".

[Adresse 1] drives af [klager]. Selskabet har været registreret siden 1. april 1985, og der har været maskinstation på stedet formodentlig siden 1962. Vordingborg Kommune vurderer, at [klager] er den ansvarlige forurener i det konkrete tilfælde.

Mulighed for at meddele påbud om undersøgelser jf. jordforureningslovens §40

Der er allerede med sikkerhed konstateret en forurening.

For at kunne meddele undersøgelsespåbud efter jordforureningslovens § 40, skal det med overvejende sandsynlighed kunne fastslås, at forureningen eller den mulige forurening er sket eller i det væsentligste fortsat efter 1. januar 1992.

Mange af de fundne midler har lange salgsperioder, og det kan være vanskeligt at afgøre hvornår forureningen er sket. Der er imidlertid fundet 6 aktivstoffer, der salgsmæssigt først har været tilgængelige fra 1992. To af midlerne er endvidere fra hhv. 2003 (Epoconazol) og 2006 (Boscalid).

Disse 6 midler fra 1992 (eller senere) var stadig i brug i 2020 jf. Miljøstyrelsens bekæmpelsesmiddelstatistik. Det drejer sig om Boscalid, Epoconazol, Imidachlorid, Tebuconazol, Azoxystrobin og Bromoxynil. Forureningen for disse seks midlers vedkommende er sket efter 1. januar 1992. Det er også et indicie på, at der for de andre fundne aktivstoffer, der har været i brug fra før 1992, ligeledes kan være sket (evt. fortsat) en forurening efter 1992. Ud fra ovenstående vurderes det, at det tidsmæssige kriterie for et påbud efter §40 er opfyldt.

Proportionalitetsprincippet indebærer jf. praksis i Miljø- og Fødevareklagenævnet, at der ikke kan meddeles påbud efter jordforureningslovens § 40, hvis det på forhånd kan udelukkes, at der kan meddeles et afværgepåbud i medfør af jordforureningslovens § 41 henholdsvis miljøbeskyttelseslovens § 69.

Mulighed for at meddele påbud om genopretning jf. jordforureningslovens §41

For at kunne meddele påbud om genopretning efter jordforureningslovens § 41, skal det med overvejende sandsynlighed kunne fastslås, at forureningen eller den mulige forurening er sket 1. januar 2001 eller senere, eller i det væsentligste er fortsat efter 31. december 2000.

I den konkrete sag, er to af aktivstofferne først taget i brug efter år 2000. Det er Epoxiconazol i 2003, og Boscalid i 2006. Ingen af disse er til privat brug.

Dette viser, at forureningen for de midlers vedkommende er sket efter 1. januar 2001, og der vil derfor umiddelbart være hjemmel til at meddele påbud om oprensning for disse midlers vedkommende. Det er tillige et indicie på, at der for de andre fundne aktivstoffer, der stadig var i salg i 2001 og fremefter, også kan være sket og/eller fortsat en forurening efter 2001. Det tidsmæssige kriterie for et påbud efter § 41 vurderes dermed opfyldt.

Mulighed for at meddele påbud om genopretning jf. miljøbeskyttelseslovens §69

Miljøbeskyttelseslovens § 69 først bruges, hvis det er muligt at påpege uforsvarlig adfærd hos forureneren. Det må dog ud fra retspraksis antages, at almindeligt kendskab til pesticiders skadelige virkning for grundvandet dog må indebære en forholdsvis streng bedømmelse af forurenerens adfærd. Forureneren skal således udvise særlig omhu ved omgang med pesticider, hvis det ikke skal være muligt at anvende miljøbeskyttelseslovens § 69.

I denne sag har Regionen påpeget en hændelse, hvor en repræsentant for Regionen der har været på lokaliteten en dag hvor "*der var godt gang i maskinstationen med traktorkørsel til og fra ejendommen. Ved i hvert fald én af kørslerne fyldte grundejeren sprøjten op*", og har i den forbindelse observeret:

- At der blev fyldt vand i sprøjten.
- At sprøjten blev overfyldt (det var ikke store mængder vand).
- At der, da traktoren kørte, lå en vandpyt på jorden, hvorpå der var hvidt skum.

- At vandpytten sivede ned i jorden (der var ikke volumen nok til overfladestrømning).
- At der stod dunke på et skævt bord op ad bygningen ved påfyldningspladsen.
- At der lå en tom dunk på jorden (den så ud til bare at være blevet smidt til side, da den var tom).
- At der var en lille sæbebeholder ved vandhanen. Så reelt kunne det være sæbe, der løb over, men:
- Grundejeren kørte med den fulde tank væk fra ejendommen (antageligt ud til en mark, men i teorien kunne han godt have tømt sprøjten på en dertil indrettet vaskeplads hos en anden gårdejer).
- Ved påfyldningspladsen var belægningen gruset med enkelte brosten stikkende op gennem gruset (ingen fast belægning og intet afløb).

Sammenholdt med analyseresultaterne, der viser kraftige forureninger med mange forskellige stoffer, bl.a. ved den position hvor ovenstående hændelse udspiller sig, er der belæg for at antage, at forureneren ikke har udvist særlig omhu ved omgang med sprøjtemidlerne.

På den baggrund, kan det ikke på forhånd udelukkes, at kommunen vil kunne påbyde en genopretning efter reglerne i miljøbeskyttelseslovens §69, dersom det bliver nødvendigt.

Når sagen er tilstrækkeligt belyst, bl.a. med en redegørelse for hvilke omkostninger det vil være forbundet med at fjerne forureningen, eller alternativt hvilke omkostninger der vil være forbundet med at sikre grundvandsressourcen på anden måde, vil kommunen tage stilling til, om der er påbudsmulighed enten efter jordforureningslovens §41 eller miljøbeskyttelseslovens §69.”

Vordingborg Kommunes varslede herefter den 23. juni 2022 påbud om at udføre forureningsundersøgelser på ejendommen. Varslingen blev fulgt op af et påbud den 12. juli 2022, der skulle være opfyldt den 12. oktober 2022.

Den 13. juli 2022 meddelte Vordingborg Kommune en tilrettet version af det tidligere påbud.

Ved brev af 20. oktober 2022 konstaterede Vordingborg Kommune, at påbuddet ikke var blevet opfyldt, hvorfor påbuddets indhold blev indskærpet over for klager med en ny frist for opfyldelse fastsat til den 17. november 2022.

Klagers forsikringsselskab fik herefter en rådgiver til at udarbejde en redegørelse for omkostninger til belysning af forureningsomfang på Ejendommen. Af redegørelsen dateret 9. februar 2023 fremgår bl.a. følgende af afsnit 7.2:

"I forhold til muligheden for at udstede oprensningspåbud efter jordforureningslovens §41, vurderes det på ingen måde at være godtgjort, at den væsentligste del af forureningen er sket efter 01.01.2001, jf. §42.

Der er givetvis påvist stoffer, som kun har været i handel efter 2001 eksempelvis boscalid og epoxiconazol, men ud fra de udførte undersøgelser kan det ikke konkluderes, at disse stoffer udgør den væsentligste del af forureningen. For epoxiconazol er der eksempelvis kun konstateret marginale overskridelser af grundvandskvalitetskriteriet på faktor 1,01-2,1. For boscalid er der påvist op til 1,1 µg/l hvilket er en overskridelse af grundvandskvalitetskriteriet på faktor 11. Selv ved en konservativ beregning vil sådanne koncentrationer isoleret set næppe udgøre en grundvandsrisiko.

Desphenyl-chloridazon som er påvist i samtlige borer, og i de fleste borer udgør mellem 52-84% af koncentrationssummen, havde sidste salgsår for moderstoffet chloridazon i 1996. Her er det videre værd at bemærke, at beregningerne, som er udført i forbindelse med risikovurderingen ved enkeltstoffer, er baseret på hydroxyatrazin og desphenyl-chloridazon, hvor sidste salgsår for moderstofferne var henholdsvis 1994 og 1996.

Sammenfattende vurderes det således, at resultaterne på ingen måde godtgør – endsige sandsynliggør – at den væsentligste del af forureningen er sket efter 01.01.2001."

Den 23. marts 2023 varslede Vordingborg Kommune, at der ville blive meddelt yderligere påbud om supplerende forureningsundersøgelser på Ejendommen. Samtidig konstaterede kommunen, at det tidligere meddelte påbud fortsat ikke var blevet opfyldt, og kommunen understregede i den forbindelse, at påbuddet opretholdtes.

2.2 Den påklagede afgørelse

Vordingborg Kommune har herefter den 25. april 2023 med hjemmel i jordforureningslovens § 40 meddelt påbud om supplerende undersøgelse af forurening med pesticider på Ejendommen.

Det fremgår af afgørelsen, at baggrunden for påbuddet er resultaterne af de omfattende undersøgelser, som Region Sjælland har udført på Ejendommen, der sammenfattende viser kraftige forureninger med adskillige pesticider og nedbrydningsprodukter herfra, og at forureningen udgør en trussel for det primære grundvand på Bogø.

I afgørelsen påbydes bl.a. følgende:

- "Foretage undersøgelser i form af prøveudtagning, analyser og lignende med henblik på at afdække placering, udbredelse og afgrænsning af hele forureningen såvel som af forureningshotspots.
- Foretage en afdækning af om forureningen har indvirkning på grundvand og overfladevand, herunder beskrivelse af geologi og grundvandsforhold på ejendommen.
- Inden undersøgelserne udføres skal der udarbejdes et oplæg, der beskriver og begrundet de valgte undersøgelser. Herunder skal der redegøres for valg af udtagning af jordprøver, samt hvilke pesticider der forventes at kunne detekteres i jorden. Oplægget til undersøgelserne skal godkendes af Vordingborg Kommune før undersøgelserne kan iværksættes.
- Indsende dokumentation for de udførte undersøgelser/foranstaltninger. Dokumentationen skal indsendes til Vordingborg Kommune i form af en rapport.
- Dokumentationen skal som minimum indeholde:
 1. Situationsplan med placering af prøvesteder og bud på forureningsudbredelse.
 2. Snitte tegninger, der redegør for forureningsens vertikale udbredelse
 3. Analyseresultater af udtagne vand- og evt. jordprøver."

Af påbuddet fremgår desuden, at Vordingborg Kommune har vurderet, at det ikke på forhånd kan udelukkes, at der efterfølgende vil kunne meddeles påbud om oprensning – specielt, men ikke nødvendigvis udelukkende – hvad angår de aktivstoffer, der først er kommet i handlen efter år 2001.

2.3 Vordingborg Kommunes bemærkninger til klagen

Vordingborg Kommune har den 1. juni og 24. juli 2023 til klagen bemærket, at kommunen fastholder den påklagede afgørelse. Kommunen henviser i den

forbindelse til notatet af 23. juni 2022, som tilrettet den 30. juni 2022, hvori der bl.a. er redegjort for, hvorfor kommunen vurderer, at klager er forurener og dermed rette påbudsadressat.

2.4 Nye oplysninger under sagens behandling

På Miljø- og Fødevareklagenævnets foranledning har klager den 11. marts 2025 uddybende oplyst, at klagers far erhvervede Ejendommen tilbage i 1946, hvorfra han omkring 1950 drev almindeligt landbrug og fra 1962 også maskinstation. I 1970'erne blev al jorden solgt fra til sommerhusudstyknig. Der blev dog fortsat drevet landbrug og maskinstation fra Ejendommen af klagers far frem til 1976, og dernæst af klagers mor frem til 1985, hvor klager overtog Ejendommen. Klager har siden drevet både landbrugsvirksomhed og maskinstation fra Ejendommen.

Klager oplyser herudover, at der ligger en mose 300 m fra Ejendommen, hvori der er blevet deponeret affald tilbage i 1980'erne, hvilket efter klagers opfattelse understøtter påstanden om, at der er flere forurenere.

3. Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger og afgørelse

3.1 Miljø- og Fødevareklagenævnets prøvelse

Det fremgår af § 11, stk. 1, 1. pkt., i lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet, at nævnet kan begrænse sin prøvelse af en afgørelse til de forhold, der er klaget over.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har i overensstemmelse hermed i denne klagesag alene fundet anledning til at behandle klagepunktet om, hvorvidt klager er at anse som forurener og dermed rette påbudsadressat (afsnit 3.2).

Efter Miljø- og Fødevareklagenævnets vurdering er der ikke med klagen i øvrigt fremkommet forhold, der kan føre til ændringer af Vordingborg Kommunes afgørelse.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker i den forbindelse, at nævnet i nærværende klagesag kun kan tage stilling til forhold, der er omfattet af den

påklagede afgørelse. Nævnet kan derfor ikke behandle klagepunktet om eventuelle fejl og mangler ved tidligere meddelte afgørelser.

3.2 Miljø- og Fødevareklagenævnets bemærkninger

Det følger af jordforureningslovens § 40, stk. 1, at miljømyndigheden kan påbyde en forurener, jf. § 41, stk. 3, nr. 1, 1. pkt., at give de oplysninger, som har betydning for vurderingen af afhjælpende eller forebyggende foranstaltninger vedrørende en eventuel forurening.

Som forurener anses i henhold til jordforureningslovens § 41, stk. 3, nr. 1, 1. pkt., den, der i erhvervsmæssigt eller offentligt øjemed driver eller drev den virksomhed eller anvender eller anvendte det anlæg, hvorfra forureningen hidrører.

Om forureneransvaret efter jordforureningslovens § 41, stk. 3, nr. 1, fremgår bl.a. følgende af forarbejderne til bestemmelsen:[5]

”Bestemmelsen i stk. 3 fastsætter, hvem der kan være adressat for et påbud. Påbud kan meddeles til den, der driver eller ved lovens ikrafttræden den 1. januar 2000 drev den virksomhed, eller anvender eller anvendte det anlæg, hvorfra forureningen hidrører, jf. bestemmelsen i nr. 1. Bestemmelsen omfatter alene forureninger, der stammer fra fast ejendom eller anlæg, hvorfra en offentlig eller privat virksomhed har haft sine aktiviteter. Forureningen skal være forårsaget af den pågældende virksomhed. Det er ikke tilstrækkeligt, at der findes forurening på den grund, hvor virksomheden er beliggende. Der skal påvises årsagsforbindelse mellem driften af virksomheden og forureningen.

Skyldes forureningen en udledning under en virksomheds drift, kan virksomheden (driftsherren) påbydes en oprydning, hvad enten udledningen skyldes overtrædelser af vilkår, uforsvarlig adfærd hos en ansat, en dårlig installation eller et hændeligt uheld m.v. Virksomheden kan naturligvis efter almindelige erstatningsretlige regler søge regres over for den, der direkte forårsagede forureningen.

[...]

Det er den, der driver eller drev virksomheden, der kan mødes med påbud efter bestemmelsen. Det, at man ejer grund, bygninger eller anlæg, er således ikke i sig selv tilstrækkeligt til, at påbud kan meddeles.”

Det følger af jordforureningslovens § 40, stk. 2, at påbud efter stk. 1 kan meddeles, uanset hvordan en mulig forurening er sket. Hvis vedkommende forurener er omfattet af § 41, stk. 3, nr. 1, 1. pkt., finder bestemmelsen i § 40, stk. 1, således anvendelse, selv om forureneren ikke har handlet ansvarspådragende.

Af jordforureningslovens § 40, stk. 2, følger desuden, at påbud efter stk. 1 kan meddeles, uanset hvornår en mulig forurening er sket, dog ikke, hvis den mulige udledning fra en forureners virksomhed eller anlæg er ophørt før den 1. januar 1992. Bestemmelsen i § 40, stk. 1, finder således anvendelse, hvis en forurening er sket løbende, og en del af denne løbende forurening er sket senere end 1. januar 1992, eller hvis en forurening er sket efter 1. januar 1992.

Det følger af bestemmelsens ordlyd, at de oplysninger, der kan afkræves efter jordforureningslovens § 40, stk. 1, skal have betydning for vurderingen af afhjælpende eller forebyggende foranstaltninger vedrørende den eventuelle forurening. Om omfanget af de oplysninger og undersøgelser, der kan påbydes efter § 40, stk. 1, fremgår bl.a. følgende af forarbejderne til bestemmelsen:^[6]

”Udover påbud om afgivelse af oplysninger, der umiddelbart er i forurenerens besiddelse, hjemler bestemmelsen påbud om, at forureneren for egen regning skal foretage nærmere undersøgelser m.v. Hermed kan oplysninger om forureningens omfang og karakter, grundvandsforhold o.lign. blive belyst med henblik på stillingtagen til omfanget af den nødvendige oprydning eller andre afværgeforanstaltninger.”

En undersøgelse af en forurening skal således give den fornødne klarhed omkring forureningens omfang og de risici, der er forbundet med forureningen, for at kunne udgøre et fyldestgørende grundlag for miljømyndighedens vurdering af, hvorvidt og hvordan en forurening kan påbydes oprenset.

Af bestemmelsens forarbejder fremgår desuden, at:

”Endvidere skal det bemærkes, at myndigheden ud fra det forvaltningsretlige proportionalitetsprincip har pligt til at undgå, at undersøgelsespåbud bliver uforholdsmæssigt dyre i forhold til omfanget og arten af den mulige forurening, som forureneren antages at have givet anledning til. (...) I relation til de forvaltningsretlige principper skal det bemærkes, at myndigheden bør overveje om, der er baggrund for at meddele undersøgelsespåbud i flere faser, hvor første undersøgelse har til formål at slå fast, om der er en forurening. (...) Ud fra resultatet af denne indledende undersøgelse kan myndigheden vurdere, om der

er grundlag for at meddele et nyt undersøgelsespåbud, som skal have til formål at afgrænse forureningen mere præcist og således danne grundlag for at vurdere omkostningerne for et efterfølgende oprydningspåbud.”

En forurening kan således ikke kræves (yderligere) undersøgt, hvis udgifterne til undersøgelserne vil være uforholdsmæssige i forhold til de risici, den mulige forurening indebærer.

Det er herudover Miljø- og Fødevareklagenævnets opfattelse, at det tillige følger af det almindelige forvaltningsretlige proportionalitetsprincip, at der ikke kan meddeles påbud om undersøgelse af en forurening efter jordforureningslovens § 40, hvis det på forhånd kan udelukkes, at der kan meddeles påbud om oprensning mv. enten efter jordforureningslovens § 41 eller efter miljøbeskyttelseslovens § 69.^[7] En sådan situation kan foreligge enten fordi dette allerede ligger klart, eller fordi det må anses for udelukket, at påbudte undersøgelser vil kunne tilvejebringe den fornødne afklaring.

Påbudshjemlen skal herudover administreres under hensyn til det almindelige forvaltningsretlige princip om klarhed og bestemthed for forvaltningsakters indhold. I relation til et undersøgelsespåbud indebærer princippet ikke nødvendigvis, at myndigheden på forhånd skal fastlægge detaljerne i undersøgelseernes udførelse. En mere hensigtsmæssig fremgangsmåde er ofte, at målet med de krævede undersøgelser fastlægges i påbuddet, så der gives påbudsadressaten frihed til at foreslå den udformning og metode for undersøgelserne, som er mindst byrdefuld for påbudsadressaten. Herved tilgodeses også et vigtigt proportionalitetshensyn. Ved samtidigt at stille krav om, at oplægget fremsendes til miljømyndighedens godkendelse, sikres, at påbudsadressatens forslag er egnet til at opfylde målet. Denne fremgangsmåde er sædvanlig ved meddelelse af undersøgelsespåbud.^[8]

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder, at det på baggrund af sagens oplysninger kan lægges til grund, at den konstaterede forurening er sket løbende, og at en del af denne løbende forurening er sket senere end 1. januar 1992.

Betingelserne for at meddele påbud efter jordforureningslovens § 40, stk. 1, er dermed opfyldt, jf. jordforureningslovens § 40, stk. 2. Nævnet har ved vurderingen lagt vægt på, at der på Ejendommen er konstateret forurening med pesticider, og at det for seks af de fundne stoffer gælder, at de først er introduceret på markedet efter 1992.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker i den forbindelse, at der i relation til undersøgelsespåbud efter jordforureningslovens § 40 ikke gælder et krav om, at *den væsentligste del* af forureningen skal hidrøre fra perioden efter 1. januar 1992. [9]

Miljø- og Fødevareklagenævnet finder desuden, at det på den baggrund af sagens oplysninger kan lægges til grund, at den konstaterede forurening er opstået som følge af aktiviteterne forbundet med den landbrugsvirksomhed og maskinstation, der har været drevet og fortsat drives fra Ejendommen. Idet klager har drevet og fortsat driver den virksomhed, hvorfra forureningen hidrører, og forureningen – i hvert fald for den del, der er sket efter den 1. januar 1992 – er sket i klagers driftsperiode, finder Miljø- og Fødevareklagenævnet tillige, at klager er at anse som forurener, jf. jordforureningslovens § 41, stk. 3, nr. 1.

Vordingborg Kommune har i sagen vurderet, at det ikke på forhånd kan udelukkes, at der efterfølgende vil kunne meddeles påbud om oprensning efter enten jordforureningslovens § 41 eller miljøbeskyttelseslovens § 69. Kommunen har i den forbindelse bl.a. henvist til, at to af de konstaterede stoffer først er taget i brug efter 1. januar 2001 – henholdsvis Epoxiconazol i 2003 og Boscalid i 2006 – samt at der for de andre fundne aktivstoffer, der stadig var i salg efter 2001, tillige kan være sket og/eller fortsat er en forurening efter 2001.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker hertil, at anvendelsen af jordforureningslovens § 41 forudsætter, at forureningen – eller i hvert fald den væsentligste del heraf – er sket den 1. januar 2001 eller senere. Hvis en forurening, der er sket før den 1. januar 2001, fortsætter efter denne dato, følger det således af jordforureningslovens § 42, at miljømyndigheden skal godtgøre, at *den væsentligste del* af forureningen er sket den 1. januar 2001 eller senere. Idet der i nærværende sag er tale om et undersøgelsespåbud, bliver det afgørende, om det på forhånd må anses for udelukket, at de påbudte undersøgelser vil kunne tilvejebringe den fornødne afklaring.

På baggrund af de i sagen tilvejebragte oplysninger om forureningen og aktiviteterne på Ejendommen finder Miljø- og Fødevareklagenævnet, at det ikke på forhånd kan udelukkes, at der på baggrund af yderligere undersøgelser vil kunne udstedes påbud om, at klager skal oprense hele eller dele af den konstaterede forurening og/eller foretage afhjælpende foranstaltninger i form af afværge og monitorering. Nævnet er derfor enig med Vordingborg Kommune i, at det ikke af den grund er udelukket at påbyde klager at foretage yderligere

undersøgelser i henhold til jordforureningslovens § 40. Efter nævnets vurdering vil yderligere undersøgelser således kunne bidrage med oplysninger til afklaring og afgrænsning af forureningens omfang, karakter og kilder til brug for kommunens risiko- og proportionalitetsvurdering, herunder vurderingen af, hvilken afværgeindsats der eventuelt er nødvendig.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker i den forbindelse, at der efter nævnets vurdering ikke er tale om en situation omfattet af jordforureningslovens § 43, idet der ikke er tale om én samlet forurening på Ejendommen. De undersøgelser, der allerede er udført, peger således på, at der er tale om flere forskellige forureninger med forskellige pesticidstoffer, der har været anvendt på forskellige tidspunkter i forbindelse med aktiviteterne på Ejendommen. Der er således i stedet tale om sammenblandede forureninger. De nærmere undersøgelser må herefter afklare, i hvilket omfang de forskellige forureninger kan henføres til klager.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker i forlængelse heraf, at det forhold, at der ved en eventuel efterfølgende oprensning og fjernelse af en nyere forurening på Ejendommen også fjernes dele af en ældre forurening, i udgangspunktet ikke i sig selv forhindrer et oprensningspåbud, såfremt betingelserne herfor i øvrigt er opfyldt, herunder som følge af den konkrete risiko- og proportionalitetsvurdering. Vordingborg Kommune skal imidlertid være opmærksom på, at dette udgangspunkt må fraviges, hvis den ældre forurening efter sin karakter medfører, at udgifterne til oprensningen af den nyere forurening ikke kommer til at stå i et rimeligt forhold til den miljø- eller sundhedsmæssige risiko, der er forbundet med at efterlade den nyere forurening på ejendommen.^[10]

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker herudover, at Vordingborg Kommune ud fra det forvaltningsretlige proportionalitetsprincip har pligt til at undgå, at undersøgelsespåbuddet bliver uforholdsmæssigt dyrt i forhold til omfanget og arten af den forurening, som klager antages at have givet anledning til.

Miljø- og Fødevareklagenævnet bemærker i den forbindelse, at det påklagede påbud efter sin ordlyd omfatter "hele forureningen" på Ejendommen. Det fremgår dog tillige af påbuddet, at klager – forinden undersøgelse udføres – skal udarbejde et oplæg, der beskriver og begrundes de valgte undersøgelser, som skal fremsendes til Vordingborg Kommunes godkendelse. Klager kan således foreslå den udformning og metode for undersøgelserne, som er mindst byrdefuld for klager, og kan planlægge, hvordan undersøgelserne skal udføres,

herunder således at undersøgelserne ikke omfatter forurening på bestemte områder og/eller med bestemte pesticider, som på baggrund af oplysninger om Ejendommens historik eller om virksomhedens drift i øvrigt vurderes ikke at kunne henføres til klager. Det vil herefter være op til kommunen at vurdere, i henhold til proportionalitetsprincippet, om klagers oplæg til undersøgelse er egnet og tilstrækkeligt.

3.3 Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse

Miljø- og Fødevareklagenævnet stadfæster Vordingborg Kommunes afgørelse af 25. april 2023 om påbud om supplerende undersøgelse af forurening med pesticider på matr.nr. [Matrikelnummer 1] på adressen [Adresse 1], 4793 Bogø By.

Vordingborg Kommune fastsætter en ny frist for påbuddets efterkommelse.

Det indbetalte klagegebyr tilbagebetales ikke.

[1] Lovbekendtgørelse nr. 282 af 27. marts 2017 om forurennet jord.

[2] Lov nr. 1715 af 27. december 2016 om Miljø- og Fødevareklagenævnet som senest ændret ved lov nr. 640 af 11. juni 2024 om ændring af lov om Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

[3] Bekendtgørelse nr. 132 af 30. januar 2017 om gebyr for indbringelse af klager for Miljø- og Fødevareklagenævnet mv.

[4] En jordforureningsattest for Ejendommen kan findes på Arealinformation, Danmarks Miljøportal – link hertil:
<https://arealinformation.miljoeportal.dk/html5/index.html?viewer=distribution>.

[5] Jf. de specielle bemærkninger til § 41 i forslag L183 til Lov om forurennet jord som fremsat den 10. februar 1999.

[6] Jf. bemærkningerne til § 40 i forslag L183 til Lov om forurennet jord som fremsat den 10. februar 1999.

[7] Jf. bl.a. Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 17. december 2013 i sagsnr. NMK-11-00004 og Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 22. april 2014 i

sagsnr. NMK-11-00128, samt Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 13. november 2017 i sagsnr. NMK-11-00165 og Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 25. juni 2018 i sagsnr. NMK-11-00188.

[8] Jf. Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 31. maj 2024 i sagsnr. 22/08894.

[9] Jf. bl.a. Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 11. februar 2013 i sagsnr. NMK-11-00013.

[10] Jf. bl.a. Miljø- og Fødevareklagenævnets afgørelse af 31. maj 2024 i sagsnr. 22/08894, Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 20. december 2012 i sagsnr. NMK-11-00090 samt Natur- og Miljøklagenævnets afgørelse af 30. juni 2014 i sagsnr. NMK-11-00117.

Lovområder:

Jordforureningsloven